

Vergaderjaar 1991-1992

22 523

Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering inzake politietransactie voor eenvoudige misdrijven

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 1 juni 1992

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

ALGEMEEN

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorliggende voorstel van wet. Zij constateerden dat de toename van het aantal eenvoudige misdrijven in combinatie met een zware belasting van het Openbaar Ministerie een bedreiging vormt voor een doelmatige handhaving van het recht in onze samenleving. Zij merkten op dat de voorgestelde regeling hierin verbetering wil brengen door politieambtenaren de bevoegdheid te geven bepaalde eenvoudige misdrijven door middel van transactie af te doen; een bevoegdheid zoals zij die nu al hebben ten aanzien van overtredingen (artikel 74c, eerste lid Sr). In de huidige regeling is alleen het O.M. hiertoe bevoegd, zo constateerde de CDA-fractie. Met de minister (memorie van toelichting, blz. 1) dacht de CDA-fractie hierbij aan twee categorieën van eenvoudige misdrijven: 1) de lichtste gevallen van rijden onder invloed van alcohol (artikel 26 WWV) en 2) eenvoudige winkeldiefstal (artikel 310 of 321 Sr.). Zij constateerde dat zich in de praktijk reeds experimenten hebben voorgedaan met politietransacties voor deze beide categorieën van misdrijven die positieve resultaten hebben opgeleverd. De CDA-fractie kon er dan ook van harte mee instemmen dat deze praktijk thans in een wettelijke regeling wordt neergelegd.

De PvdA-fractieleden hadden met belangstelling kennisgenomen van het voorstel om de politie de bevoegdheid te geven eenvoudige, veel voorkomende misdrijven te laten afdoen door betaling van een geldsom van maximaal 500 gulden. Deze bevoegdheid kan alleen worden gehanteerd als de dader achttien jaar of ouder is.

Het voorstel is een uitbreiding van de bestaande bevoegdheid van de

¹ Samenstelling:

Leden: Stoffelen (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), V. A. M. van der Burg (CDA), Lauxtermann (VVD), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Vermeend (PvdA), Brouwer (Groen Links), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Jurgens (PvdA), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), M. M. van der Burg (PvdA).
Plv. leden: Apostolou (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), De Hoop Scheffer (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), J. T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Dijkstal (VVD), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), Schoots (PvdA), Sipkes (Groen Links), Scheltema-de Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Hillen (CDA), Stemerink (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA), Van Heemst (PvdA).

officier van justitie respectievelijk politie om bij misdrijven respectievelijk overtredingen af te zien van strafvervolgning als de dader een geldsom betaalt.

Deze leden waren bereid om bij te dragen aan een snelle invoering van het voorstel, hoewel zij niet wilden verhullen dat zij – in het voetspoor van de Raad van State – nog een aantal principiële aspecten aan een beschouwing wilden onderwerpen.

Bij de behandeling van het beleidsplan «Recht in beweging» en het «Plan van Aanpak met betrekking tot winkelcriminaliteit» hadden zij in algemene zin het belang van een stricte handhaving van rechtsvormen benadrukt en in het bijzonder aangedrongen op een krachtige voortzetting van het lik-op-stuk-beleid bij winkeldiefstal.

De lik-op-stuk benadering dient twee hoofddoelen.

Allereerst wordt de dader van een strafbaar feit sneller met de gevolgen van zijn misdrijf geconfronteerd en in de tweede plaats draagt ze bij aan een ontlasting van het justitiële apparaat.

Tegenover dat maatschappelijke belang staat de noodzaak om zorgvuldig af te wegen welke extra bevoegdheden aan de politie worden toegekend richting individuele burgers en met welke waarborgen de hantering van deze bevoegdheden wordt omkleed. Steeds zal de wetgever nauwgezet moeten nagaan waar de grens wordt getrokken tussen de noodzaak om politie en justitie slagvaardig te laten optreden en de bescherming van de belangen van de individuele burger. Zij citeerden wat dat betreft met instemming de opmerking van professor mr. A.C. 't Hart (in «Het Binnenhof» dd. 28-3-1992) dat «de rechtsstaat .. ook te maken heeft met de kwaliteit van de aangewende middelen...»

Deze leden vroegen het voorstel nog eens te plaatsen in het licht van de ervaringen die zijn opgedaan bij het experiment met de hantering van lik-op-stuk zowel bij de lichte gevallen van rijden onder invloed als bij winkeldiefstal.

Naar aanleiding van het Nader Rapport vroegen zij met welke andere delicten plaatselijk is geëxperimenteerd in het kader van politietransactie en bij welke delicten is vastgesteld dat zij minder duidelijk voor politietransactie lenen. Welke specifieke bevindingen zijn met betrekking tot de laatstgenoemde categorie gedaan?

Zij wilden verder weten hoever het Openbaar Ministerie is gevorderd met de ontwikkeling van een landelijk beleid inzake de aanpak van winkeldiefstallen en wanneer naar verwachting tot vaststelling van richtlijnen zal worden overgegaan.

Daaraan koppelden zij de vraag, welke uitgangspunten (naast het onderhavige wetsvoorstel) bij de ontwikkeling van het landelijk beleid worden gehanteerd.

De leden van de VVD-fractie waren verheugd over dit wetsvoorstel. Op deze wijze kan verder invulling worden gegeven aan het zogenaamde lik-op-stuk-beleid. Zij wezen erop, dat inmiddels voldoende experimenten zijn genomen en dat de resultaten daarvan over het algemeen positief zijn.

De leden van de VVD-fractie gaven als hun oordeel, dat het lik-op-stuk-beleid de snelheid van de justitiële reactie kan vergroten en daarmee zal de preventieve werking aanmerkelijk toenemen.

Met de regering waren zij van oordeel, dat een dergelijk beleid een wettelijke basis vereist. Dat dient dan inderdaad zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande regeling voor de politietransactie bij overtredingen.

De leden van de fractie van D66 hadden met terughoudendheid kennis genomen van het wetsvoorstel.

Hun reserve betrof het feit, dat met dit wetsvoorstel de principiële stap wordt gezet om de politie de bevoegdheid te geven om op eigen gezag de voorkoming van strafvervolgung terzake van misdrijven aan te bieden, daar waar deze bevoegdheid tot nog toe bewust beperkt was tot overtredingen. Hiermee verschuift de toedeling van de transactiebevoegdheid steeds verder, waar zij van oorsprong uitsluitend in handen van het Openbaar Ministerie berustte. De beperking van de mogelijkheid van de politietransactie tot overtredingen, zoals die sinds 1958 geldt, houdt immers direct verband met het principiële onderscheid tussen misdrijven en overtredingen zoals door de wetgever gemaakt. Weliswaar wordt de nieuwe transactiebevoegdheid van de politie voorshands beperkt tot twee categorieën van «eenvoudige» misdrijven en zal eventuele verdere aanwijzing van die bevoegdheid zich volgens de wettekst eveneens moeten beperken tot misdrijven van eenvoudige aard, maar dit doet niet af aan het principiële karakter van de nu geopende mogelijkheid: politie-transactie voor misdrijven.

De leden van de fractie D66 vroegen de minister, welke principiële argumenten hij aanwezig acht om een dergelijke stap te rechtvaardigen, die niet gelegen zijn in de ervaringen die bij experiment op vergelijkbare wijze reeds zijn opgedaan. Moet uit paragraaf 3 van de memorie van toelichting worden afgeleid, dat de rechtvaardiging gelegen is in de grotere efficiëntie en effectiviteit van de handhaving, waarvan de voordelen inderdaad onmiskenbaar zijn, zo meenden ook deze leden?

De leden van de SGP-fractie hadden met belangstelling van het wetsvoorstel kennis genomen. Zij onderkenden de noodzaak om veel voorkomende strafbare feiten op een zo snel mogelijke wijze af te doen, ook al onderkenden zij tevens dat het sterk relatieve criterium van de frequentie van een strafbaar feit, i.c. misdrijf, geen toereikende grondslag biedt voor het aanwijzen van dat misdrijf als voor afdoening door middel van transactie in aanmerking komend.

Gelet op het vereiste dat alleen zaken in aanmerking komen, vroegen deze leden of dit er in de praktijk op neerkomt dat het vrijwel altijd om heterdaad zaken gaat.

De leden van SGP-fractie hadden kennis genomen van de mededeling in de memorie van toelichting (blz. 5) dat plaatselijk geëxperimenteerd is met politie-transactie voor andere eenvoudige misdrijven als rijden onder invloed van alcohol en winkeldiefstal en dat de uitkomsten daarvan niet onverdeeld positief genoemd konden worden. Zij vroegen of nadere informatie verschaft kan worden wat betreft de problemen die zich bij deze categorie voordoen.

Gezien de mededeling van de minister dat hij niet uitsluit dat bij nadere studie bepaalde categorieën van eenvoudige misdrijven zich alsnog zullen blijken te lenen voor afdoening via politietransactie, vroegen deze leden of deze nadere studie ook gepaard zal gaan met experimenten en of de Kamer vooraf in kennis zal worden gesteld wat betreft deze nieuwe categorieën strafbare feiten.

De leden van de SGP-fractie vroegen om een nadere toelichting van het standpunt van de minister, verwoord in de memorie van toelichting (blz. 6), dat hij het onjuist acht om verdachten uit te sluiten van de mogelijkheid van politie-transactie vanwege het (enkele?) feit dat zij een bloedproef hebben ondergaan. Waarom acht hij in deze gevallen een OM-transactie niet méér voor de hand liggend?

Vervolgens verzochten zij om een nadere argumentatie te mogen vernemen wat betreft het onderscheid tussen de rang van de functionaris die de transactiebevoegdheid kan/mag uitoefenen (vgl. blz. 6 van de memorie van toelichting: elke bevoegde opsporingsambtenaar versus hulpofficier van justitie). Is de bewindsman van oordeel dat dit onderscheid doelmatig genoemd kan worden, zulks met het oog op de efficiëntie en effectiviteit van de handhaving.

Tenslotte stelden deze leden de vraag hoe in het kader van dit wetsvoorstel wordt voldaan aan de voorwaarde, genoemd op blz. 4 van de memorie van toelichting, dat de positie van de verdachte met de nodige waarborgen omkleed dient te zijn. Behoudens de opmerking dat de verdachte het transactievoorstel kan verwerpen, hadden deze leden op dit punt in het wetsvoorstel en de toelichting daarop niets aange troffen.

De leden van de GPV-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorstel de mogelijkheid van politietransactie uit te breiden tot eenvoudige misdrijven. Zij waren ervan overtuigd dat door deze mogelijkheid de effectiviteit van het optreden tegen enkele veel voorkomende misdrijven kan worden vergroot. Zij wilden er echter niet aan voorbijgaan dat met dit voorstel een nieuwe stap wordt gezet waarbij de berechting van strafbare feiten op afstand van de rechter geschiedt. Terecht zijn diverse waarborgen ingebouwd om te voorkomen dat de feitelijke uitoefening van de rechterlijke functie verschuift naar opsporingsinstanties. Deze leden zouden het echter op prijs stellen de mening van de regering te vernemen over de grens tot welke kan worden gegaan met betrekking tot het instrument van politietransactie.

De leden van de GPV-fractie meenden dat het uitzonderlijk karakter van politietransactie in geval van misdrijven ertoe noopt de bevoegdheid hiertoe in de wet zo duidelijk mogelijk te begrenzen.

Waarom wordt dit niet voorgesteld de beide politietransigabele misdrijven in de wet met name aan te duiden? De argumenten hiervoor in het nader rapport hadden hen niet overtuigd. Rijden onder invloed en eenvoudige winkeldiefstal zijn tot nu toe de enige misdrijven ten aanzien waarvan gebleken is dat zij zonder bezwaar door middel van politietransactie kunnen worden afgedaan. Concrete andere mogelijkheden staan thans niet voor ogen. Is het dan wel juist in de wetstekst toch ruimte te laten voor een mogelijke uitbreiding?

Deze leden vroegen voorts of het de bedoeling is na totstandkoming van de wet te blijven experimenteren met politietransactie voor andere eenvoudige misdrijven. Is het wel gewenst twee soorten politietransactie in geval van eenvoudige misdrijven naast elkaar te gebruiken?

De leden van de GPV-fractie hadden begrepen dat de politie in bijzondere omstandigheden kan afzien van het aanbieden van een transactie. Moet hieruit worden afgeleid dat politietransactie in de gevallen waarin dit wettelijk mogelijk is in beginsel een recht is van de verdachte, zodat de politie bijzondere omstandigheden moet kunnen aanvoeren om geen transactieaanbod te doen?

De leden van de GPV-fractie vroegen waarom de transactiebevoegdheid in geval van rijden onder invloed aan elke bevoegde opsporingsambtenaar zal kunnen worden toegekend, terwijl deze in geval van eenvoudige winkeldiefstal alleen zal toekomen aan hulpofficieren van justitie. Is het de bedoeling transactiebevoegdheden individueel aan opsporingsambtenaren toe te kennen?

2. De wettelijke regeling en de praktijk van de politietransactie

De leden van de CDA-fractie hechtten in het algemeen veel belang aan de preventieve werking die van wetgeving uitgaat. Zij waren zich ervan bewust dat de voorgestelde regeling in dit opzicht een positief effect zal hebben daar zij het strafbare gedrag en de justitiële reactie daarop dichter naar elkaar toe brengt (lik-op-stuk-beleid).

Ook zagen zij er grote voordelen in dat naar verwachting het aantal seponeringen bij het Openbaar Ministerie zal afnemen en ook de werkdruk voor het Openbare Ministerie verlicht zal worden. Zij vroegen de

minister of hij kan aangeven hoe deze vrijgekomen capaciteit bij het Openbaar Ministerie zal worden opgevuld en of hij kan aangeven hoe groot de werkdrukverzwaring bij de politie zal zijn, die naar het oordeel van de CDA-fractie vooral administratief en door middel van automatisering zal moeten worden opgevangen.

De PvdA-fractieleden waren erkentelijk voor de uiteenzetting over de formele kant van de transactie van misdrijven en van de zogenaamde politietransactie.

Zij vroegen of een berekening is te maken van de besparingen die naar de overheid vloeien uit de 1,5 miljoen politietransacties die jaarlijks plaatsvinden.

Op basis waarvan vinden nu precies de experimenten bij rijden onder invloed en bij (eenvoudige) winkeldiefstal plaats, zo vroegen de leden van de D66-fractie? Kan in die gevallen alleen krachtens mandaat van het Openbaar Ministerie door de politie een transactie worden aangeboden, of geldt die mandatering uitsluitend enige andere eenvoudige misdrijven waarmee plaatselijk is geëxperimenteerd?

3. De uitbreiding tot eenvoudige misdrijven

De leden van de CDA-fractie wilden stilstaan bij de positie van de verdachte bij een transactie. Hoewel zij zich realiseerden dat de politietransactie misdrijven betreft waarbij in het algemeen géén bewijsproblemen optreden en het strafbare gedrag van de verdachte vrijwel onomstotelijk vaststaat wilden zij toch in de instructie naar de politie helder vastleggen dat door de betrokken ambtenaar géén druk mag worden uitgeoefend om op de aangeboden transactie in te gaan. Zij meenden dat thans in de praktijk hiervan nauwelijks voorbeelden zijn. Gaarne een reactie van de minister.

De leden van de PvdA-fractie vroegen om getalsmatig inzicht in de categorieën misdrijven die jaarlijks worden geconstateerd en waarop een gevangenisstraf van maximaal zes jaar is gesteld voor zover deze misdrijven zich in een omvang van aanmerkelijke betekenis voordoen.

De leden van de PvdA-fractie wilden nader ingaan op de maatstaf dat de politietransactie zich richt op veel voorkomende eenvoudige misdrijven.

Het element «veel voorkomend» is in twee opzichten niet geheel duidelijk.

Allereerst kan het zowel in absolute als in relatieve zin worden gebruikt.

In absolute zin gaat het dan om de vraag of een jaarlijkse frequentie van bijvoorbeeld 5000, 50 000 of 500.000 voldoende is om te spreken van «veel voorkomend». In relatieve zin om de vraag, of voor een eenvoudig misdrijf de politietransactie komt te vervallen als de frequentie van andere eenvoudige misdrijven in de loop der tijd aanzienlijk toeneemt.

In de tweede plaats kan het element worden gerelateerd aan de regionale spreiding: bepaalde eenvoudige misdrijven komen wellicht (aanzienlijk) meer voor in het ene deel van Nederland dan in het andere.

Bij deze benadering konden deze leden zich twee invalshoeken voorstellen. Enerzijds is het aanvaardbaar met regionale spreiding rekening te houden. Immers, waar in een regio de maatschappelijke onrust groot is door de aanwezigheid van «regio-specifieke» eenvoudige misdrijven, lijkt toepassing van het middel van de politietransactie gerechtvaardigd.

Anderzijds is een landelijke spreiding min of meer een waarborg voor een evenwichtige beoordeling en sturing van de wijze waarop de politietransactie kan worden toegepast.

De leden van de PvdA-fractie vroegen om een reactie op deze twee benaderingen van het element «veel voorkomend».

De leden van de PvdA-fractie wilden weten voor welke veel voorkomende, eenvoudige misdrijven de toepassing van politietransactie eveneens zou kunnen worden overwogen. In dat verband wezen zij naar het criterium dat in de memorie van toelichting wordt genoemd: «het moet om die misdrijven gaan die zich naar hun aard daartoe lenen en onder voorwaarden die zulks verantwoord doen zijn».

Dat criterium leek hun zo ruim geformuleerd, dat een aanzienlijk aantal misdrijven daar onder is te brengen. Om die reden vroegen zij een nadere verduidelijking niet alleen in algemene zin maar ook met concrete voorbeelden en voor wat betreft dat laatste onderdeel de daarvoor mogelijk te hanteren specifieke overwegingen.

Zij stelden verder prijs op een nadere toelichting op de stelling dat toepassing van de politietransactie ook van belang is voor de omgeving en met name voor de eventuele gedupeerden. Deze leden konden zich voorstellen dat gedupeerden meer genoegdoening putten uit een strafrechtelijk vonnis dan uit een politietransactie, aangezien een vonnis in het algemeen een zwaardere sanctie oplevert dan een politietransactie (waarvan de maximaal te betalen geldsom vijfhonderd gulden bedraagt). Zij erkenden evenwel dat hier sprake is allereerst van een van de overwegingen die ten aanzien van politietransactie een rol speelt en in de tweede plaats van een keuze tussen snelheid van reageren en hoogte van de sanctie.

De leden van de PvdA-fractie hadden kennis genomen van de nuanceringen die met betrekking tot politietransactie bij winkeldiefstal zijn aangebracht.

Zij wilden weten of deze nuanceringen, met name voor wat betreft eenvoudige «winkelverduistering» al gelden of dat zij gaan gelden in het kader van de voorgestelde regeling. Zou kunnen worden verduidelijkt welk «uitermate subtiel» onderscheid in de praktijk blijkt te bestaan tussen diefstal en verduistering op dit terrein?

Deze leden waren tot slot benieuwd naar gegevens over de mate waarin de toepassing van politietransactie in de praktijk leidt tot uiteenlopende opgelegde geldsommen voor hetzelfde misdrijf. Kan daarnaast worden aangegeven of hier een grotere of beperkte variatie waarneembaar is dan uit recent onderzoek is gebleken ten aanzien van strafvonnissen?

4. De voorgestelde regeling en de uitwerking daarvan

Tenslotte wilden de CDA-fractieleden bij de minister aandringen op een betere regeling voor de controle-uitoefening door het Openbaar Ministerie. Zij constateerden dat de regeling van toezicht, zoals deze in de memorie van toelichting, blz. 6 wordt voorgesteld dezelfde is als de huidige regeling van toezicht voor politietransacties voor overtreding, namelijk de bestaande regeling in het Besluit Politietransacties (Stb. 1978, 192).

Mede gezien de in het algemeen veel ernstiger aard van een misdrijf dan die van een overtreding, vonden zij dat een goede controlemaatregel wordt gerechtvaardigd om te voorkomen dat een opsporingsambtenaar zijn inningsbevoegdheden misbruikt.

De leden van de PvdA-fractie wilden op de eerste plaats weten of de voorgestelde regeling in juridisch opzicht uitsluit dat nog experimenten worden opgezet met politietransactie op grond van een door het Openbaar Ministerie te geven mandaat.

In de tweede plaats vroegen zij hoe met elkaar valt te rijmen enerzijds de positieve ervaringen die zijn opgedaan met experimenten krachtens mandaat van het Openbaar Ministerie en anderzijds de negatieve beschouwingen over de alternatieve mogelijkheid om uitdrukkelijk een regeling van mandatering door het Openbaar Ministerie in de wet op te nemen (waardoor politietransacties bij misdrijven de facto met minder waarborgen zijn omkleed dan thans het geval is bij overtredingen).

In de derde plaats constateerden deze leden dat het in dit onderdeel van de memorie van toelichting om de principiële keuze gaat tussen een beperkte wettelijke grondslag (die alleen geldt voor winkeldiefstal en voor lichte gevallen van rijden onder invloed) of een brede wettelijke grondslag (die in de toekomst voor de afdoening van andere misdrijven bruikbaar is).

Volgens deze leden is het voordeel van de eerste benadering dat de medewetgever van geval tot geval in de gelegenheid is zich uit te spreken over een verruimde toepassing van het instrument van politietransactie. Zij zagen in het verlengde van de principiële stellingname van de Raad van State zo'n concrete afweging per categorie van misdrijven als een waarborg voor een zorgvuldige afweging. In dat verband vroegen zij om een nadere toelichting op het argument dat deze beperkte regeling «onnodig in de weg zou kunnen staan aan de toekenning van de transactiebevoegdheid». Wat is, zo wilden zij met name weten, de achtergrond van de kwalificatie «onnodig in de weg staan»?

Deze leden vroegen, waarop de uitdrukkelijke voorkeur van het Openbaar Ministerie stoelt om bij eenvoudige winkeldiefstal/verduistering de transactiebevoegdheid toe te kennen aan een Hulpofficier van Justitie. Het argument dat deze politiefunctionarissen beter in staat zijn tot «een afstandelijk oordeel» leek deze leden op te gaan voor alle gevallen waarin de politietransactie van misdrijven zou worden overwogen.

Deze leden hadden overigens kennis genomen van het standpunt (dat is ingenomen in het Nader Rapport) dat het in het algemeen wenselijk is in de wet de regels op te nemen die een waarborg vormen voor de belangen van de burger.

Zij vroegen in dat verband of het voornemen bestaat in beginstel steeds en alleen de Hulpofficier van justitie aan te wijzen als degene aan wie de transactiebevoegdheid wordt toegewezen.

De leden van de PvdA-fractie hadden behoefte aan nader inzicht in de daadwerkelijke toepassing van het geldende besluit Politietransactie voor zover het gaat om de mogelijkheid de transactiebevoegdheid in te trekken indien de taakvervulling van de betrokken ambtenaar daartoe naar het oordeel van de Hoofdofficier van Justitie aanleiding geeft.

Wordt ook geregistreerd in welke gevallen een dergelijke intrekking is overwogen. Zo ja, welke gegevens zijn hierover beschikbaar en zo neen, zou het in het licht van de voorgestelde uitbreiding van het lik-op-stuk-beleid geen aanbeveling verdienen hiervoor een voorziening in het leven te roepen?

Deze leden vonden de opmerking dat «de positie van de benadeelden in de richtlijnen van het Openbaar Ministerie stellig voldoende aandacht zal krijgen en beklag dus wel nauwelijks zal voorkomen» op het eerste gezicht tamelijk lakoniek. Zou nader aangegeven kunnen worden welke zaken ten behoeve van benadeelden minimaal gewaarborgd (behoren te) zijn en op welke punten de positie van de benadeelden bij

de hantering van de politie-transactie verschilt van die bij het «gewoon» (dat wil zeggen via een strafrechterlijk vonnis) afdoen van een misdrijf.

Zij vroegen een nadere verduidelijking van de positie van de benadeelde. Hoe kan hij/zij opkomen voor zijn belangen hetzij in het geval geen politietransactie wordt toegepast (terwijl die formeel wel had kunnen plaatsvinden), hetzij in het geval de toegepaste politietransactie een in zijn ogen onbevredigend karakter heeft, dat wil zeggen lager uitvalt dan formeel mogelijk? Zij stelden deze vragen ook vanwege de uitbreiding die de toepassing van de politie-transactie door het onderhavige voorstel in de praktijk zal (kunnen) krijgen. Immers, bij een dergelijke uitbreiding verdient de positie van de benadeelde extra aandacht.

Zij vroegen of bij het lik-op-stuk-beleid geen aanvullende concrete voorzieningen zijn te bedenken ten behoeve van de benadeelde, bij voorbeeld door de dader te verplichten niet alleen een geldsom te betalen aan de politie, doch tevens een vergoeding van geleden schade (tot een bepaald maximum) aan de benadeelde. Uit maatschappelijk oogpunt zou een dergelijke benadering de werking van het lik-op-stuk-beleid aanzienlijk bevredigender maken. Zij wilden weten hoe de regering deze gedachte beoordeelt c.q. of ander voorzieningen zijn te treffen, die eventuele bezwaren wegnemen.

De leden van de fractie van D66 vroegen, wat nu volgens de voorgestelde wettelijke regeling in het Besluit Politietransactie geregeld zal gaan worden en wat in de – nog op te stellen – richtlijnen voor het transactiebeleid. Het Besluit Politietransactie regelt thans de toekoming van de transactietarieven, de aanwijzing van zaken, de betaling van de geldsommen, het toezicht van het Openbaar Ministerie en de financiële verantwoording, met een bijlage waarin een nauwkeurige opsomming wordt gegeven van alle feiten die transigabel zijn.

De concrete transactiebedragen worden, afgeleid van de OM-transactiebedragen, in de Staatscourant bekend gemaakt.

Hoe wordt nu ten aanzien van de voorgestelde politietransactie bij misdrijven de regeling van feiten, voorwaarden en bedragen uitgewerkt?

De gebondenheid aan de richtlijnen van het Openbaar Ministerie vormt een belangrijk onderdeel van de voorgestelde regeling, naast het wettelijk vastgestelde maximum van het te betalen bedrag, dat overeenkomt met het bedrag van de eerste boetecategorie. Is het overigens niet voor de hand liggender, de algemene aanduiding van de boetecategorie te hanteren in de wettekst? Komen er nu (nieuwe) richtlijnen inzake het rijden onder invloed, ter vervanging van die van 8 januari 1992? Krijgt de verdachte recht op contra-expertise, gezien de voorwaarde, dat er geen discussie mag bestaan over het begane feit?

De leden begrepen dat in ieder geval terzake van eenvoudige winkeldiefstal en winkelverduistering nieuwe richtlijnen zullen worden opgesteld, naar zij aannamen ter vervanging van c.q. ter aanvulling op de beleidsuitgangspunten van 17 juni 1987, die naar verwachting materieel grotendeels overeen zullen komen met de voorwaarden die op dit moment in het experimentele lik-op-stuk-beleid terzake van winkeldiefstal worden gehanteerd. Hoe moet worden verstaan, de aanduiding hulpofficier van Justitie «met de nodige ervaring», die in het Besluit Politietransactie zal worden opgenomen?

En hoe zal de regeling van het toezicht door het Openbaar Ministerie eruit zien? Wordt het periodiek overleg ook in het Besluit geregeld? De leden van de fractie van D66 meenden, gelet op al deze vragen, dat de betrokkenheid van het parlement bij de tot-standkoming van het gewijzigde Besluit Politietransactie op enigerlei wijze gewaarborgd zou dienen te zijn. Dit is des te meer van belang in geval in de toekomst ook andere misdrijven van eenvoudige aard transigabel zouden worden geacht. Het kan in ieder geval niet zo zijn, dat het nieuwe wettelijke kader min of

meer stilzwijgend de mogelijkheid opent tot het onderbrengen van allerlei categorieën van «eenvoudige» misdrijven in het Besluit Politie-transactie. Deelt de minister de vrees van deze leden, dat hiermee de weg wordt geopend voor een «hellend vlak»? Want welke misdrijven zijn «eenvoudig van aard»?

5. Artikelen

Artikel 1

De leden van de PvdA-fractie hadden kennis genomen van de opvatting, dat winkeldiefstal door minderjarigen «een symptoom kan zijn van dieperliggende problemen», die tijdig herkend moeten worden om zo nodig deskundige hulp te bieden.

Deze opvatting had hen in die zin verbaasd, dat eenzelfde redenering toch ook kan worden gevolgd voor een (aanzienlijk)? deel van de meerderjarigen dat zich aan (met name kleinere) diefstallen schuldig maakt, zeker als deze meerderjarigen regelmatig en niet uit financiële noodzaak winkeldiefstallen plegen.

Zij vroegen een expliciete reactie op deze tegenwerping.

Omgekeerd zou voor winkeldiefstallen (die kennelijk niet een symptoom zijn van dieperliggende problemen) het lik-op-stuk-beleid kunnen worden uitgebreid tot daders vanaf bij voorbeeld 16 of 14 jaar. Zo'n uitbreiding lijkt een effectief middel om dit hinderlijke fenomeen in te dammen. Is er inzicht in leeftijdsopbouw van daders van winkeldiefstallen en wat is de reactie op deze suggestie?

Verder vroegen zij om een verduidelijking van de mogelijkheid om voor minderjarige daders van een winkeldiefstal de zogenoemde Halt-aanpak te gaan toepassen. Wat wordt in dat verband concreet overwogen en wanneer is duidelijk hoe een en ander wordt toegepast?

Tot slot wilden deze leden weten waarom in het voorstel slechts is aangegeven dat het moet gaan om misdrijven van «eenvoudige aard» zonder daaraan toe te voegen dat ze bovendien «veel voorkomend» moeten zijn?

De leden van de fractie van D66 vroegen hoe tegemoet gekomen kon worden aan die situaties, waarin een strafrechtelijk meer-derjarige volgens het jeugdstrafrecht wordt berecht? Immers, verdachten tussen de 18 – 21 jaar kunnen in voorkomende gevallen als strafrechtelijk minderjarigen worden aangemerkt.

Die mogelijkheid vervalft, voor zover deze leden konden overzien, indien de politie over de strafvervolgning c.q. het afzien daarvan een beslissing neemt.

De voorzitter van de Commissie,
Swildens-Rozendaal

De griffier van de Commissie,
Coenen